

ธาตุ ๑๘

เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม

จตุธาตुวัตถาน

เป็น **ธาตุมนสิการ** คือการเจริญ ใส่ใจดินน้ำไฟลม หรือ กระแสชีวิตโดยความเป็นธาตุ

เป็นกรรมฐานข้อหนึ่งในกายนุปัสสนาสติปัฏฐานทั้ง ๑๘ บรรพ ซึ่งท่านจัดว่าเป็นวิปัสสนากรรมฐานในเบื้องต้น อยู่ในระดับ **ญาตปริญญา**

= ปัญญา
ญาตปริญญา

- ๑ เห็นลักษณะทั้ง ๑๒ ของธาตุ
- ๒ เห็นเหตุปัจจัยของธาตุ

เป็นการรอบรู้ กำหนดสภาพลักษณะ พร้อมทั้งปัจจัยแห่งนามรูป ได้แก่ กองแห่งขันธ์ บ่อเกิดแห่งอายตนะ และสภาพทรงไว้ซึ่งทุกข์แห่งธาตุ ความเป็นจริงแห่งสังขะ ความเป็นจริงแห่งอินทรีย์ สภาพความเป็นปัจจัยแห่งปฏิจัสมุปบาท

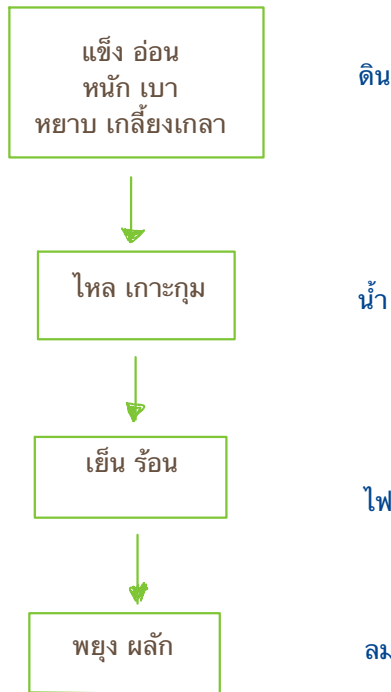
ผู้ทำญาตปริญญาเพื่อออกจากวิภวทุกข คือสังสารวิภว จะต้องศึกษาเรียนรู้อย่างดีในคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เริ่มตั้งแต่การพิจารณาที่เป็น

ทัญญูวิสุทธิ (นามรูปปริจเจทญาณ) เพื่อทำความเห็น ให้สะอาดบริสุทธิ์

กัณฑชาตวิสุทธิ (ปัจจัยปริคคญาณ) เห็นเหตุปัจจัยของนามและรูป

ปฏิบัติเป็นไปตามลำดับ

ใหม่ๆสามารถกำหนดข้ามได้ เริ่มจากอาการที่เห็นชัด แต่หลังจากธาตุทั้ง๔ ปรากฏต่อญาณปัญญาของผู้ปฏิบัติแล้ว วิธีปฏิบัติ ท่านให้กำหนดไปตามลำดับ

อย่ากำหนดเร็วเกินไป เพราะถ้ากำหนดเร็วเกินไปในที่สุดจะปรากฏไม่ชัด อารมณ์กรรมฐานปรากฏไม่ชัดเจน ภาวนามนสิการก็จะไม่สามารถส่งผล ให้ได้ธรรมวิเศษ คือขณิกสมาธิเข้าสู่อุปปจารสมาธิ

ญาติปริณญา ปัญญาที่นั้งอยู่บนแท่นของสมาธิ มีสติเป็นตัวกำกับ

ตัวอย่าง
ญาติปริณญาในดิน

สสัมภารปฐวี ได้แก่ผม ชน เล็บ ฟัน หน้ง
ลักขณปฐวี ได้แก่ แข็งอ่อนน หนักเบา หยาบเกลี้ยงเกลา
สมมติปฐวี ได้แก่ภูเขา กองดิน
อารัมมณปฐวี ได้แก่ ปฐวีที่นำมาเพ่งปฐวีกสิณ

รู้จักดินในทุกๆแง่มุมเพื่อเพิกความเป็นสัตว์บุคคล
ข้าแหละออกเสี้ยเหมือนคนฆ่าโคและลูกมือของ
คนฆ่าโคที่มีความชำนาญ

เจาะทะลุทะลวง เข้าไปเห็นความเป็นดิน น้ำ ไฟ ลม จริงๆแล้ว
แปลว่ากระจายความเป็นสัตว์บุคคลออกได้จริง

ใหม่ๆจะเห็นเป็นแท่งทึบ

เห็นลักษณะทั้ง ๑๒ ลักษณะ ของธาตุทั้ง ๔

ใหม่ๆให้เริ่มจากธาตุที่เห็นชัดก่อน

กลับไปฝึกสมาธิก่อน

เจาะไม่เห็นอะไรเลย

เมื่อลักษณะธาตุปรากฏชัดแล้ว ให้มนสิการ
เรียงไปตามลำดับคือ จากดิน น้ำ ไฟ ลม
จนทุกจุดของการรัชกาย

จนปัญญา มนสิการเห็นสภาวะธรรมแตกดับ
เห็นการทำกิจ

สำเร็จ รูปปริจเฉทะ
ไปแยกนามธรรมต่อ

หมายเหตุ อย่าเร็วเกินไปกรรมฐานจะไม่ปรากฏ
อย่าช้าเกินไปเพราะจะฟุ้งไปอารมณ์อื่น
ห้ามความฟุ้งซ่าน

ตัวรู้และผู้ถูกรู้

ปัญหาที่ฝึกดีแล้ว เมื่อมโนสิการสิ่งใด สิ่งนั้นก็ปรากฏ

เมื่อสำเร็จในการแยกรูปธรรมแล้ว จึงเข้าไปแยก
นามธรรมต่อ

เมื่อสันตติขณะ สมุหขณะ กิจจขณะ ของนามธรรมแตกออก
จริงๆแล้วจะเห็นว่ามิแต่ **ผู้รู้** และ **ผู้ถูกรู้** เท่านั้น
นั่นคือ **อาร์มมณขณะ ปรากฏ**

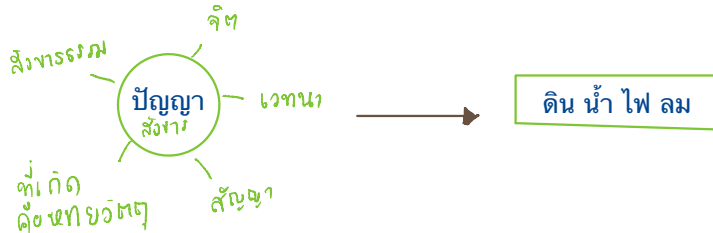
ผู้รู้
นามธรรม

ปัญหาที่เข้าไปวิจัยแยกแยะ เข้าไปเห็นรูปธรรม ปรฐวิธาดู อาโปธาดู
เตโชธาดู วาโยธาดู

ผู้ถูกรู้
รูปธรรม

ดิน น้ำ ไฟ ลม เป็นได้แค่ผู้ถูกรู้

ผู้รู้ คือกลุ่ม
นามธรรม

ผู้ถูกรู้ คือ รูปธรรม

ทั้งตัวผู้รู้และผู้ถูกรู้ ล้วนเป็นสภาวะธรรม เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และหมดไป

เมื่อมนสิการแล้วรู้สึกหดหู่ ท้อแท้ เบื่อหน่าย เซ็ง ต้องปลุกเร้ากุศล

ใช้สตินั้น ทำปัญญาให้เกิดขึ้น ทำความเพียรให้เกิดขึ้น ให้ปิติเกิดขึ้น

ให้มนสิการถึง ชาติทุกข์ ชราทุกข์ พยาธิทุกข์ มรณทุกข์

นึกถึงความทุกข์ในอบายภูมิ ความเจ็บปวดในสังสารวัฏ นึกถึงบาปกรรมทั้งหลายที่รอให้ผลเราอยู่

มนสิการถึง ความเพียร ธัมมวิจยัย พุทธคุณ

เมื่อเกิดความฟุ้งซ่าน ดึงกลับมาให้ได้ความเป็นกลาง

สำคัญว่าเป็นปัญญา ฟุ้งไปเรื่อยได้ทุกเรื่อง

ต้องรีบแก้ไขอย่าปล่อยให้ฟุ้งไป

สติต้องรีบมา น้อมใจไปที่บิณฑุสสัทธิ สมานธิ น้อมใจไปที่การเป็นกลาง ดึงกลับมา เพราะแสดงว่าออกนอกทางไปแล้ว

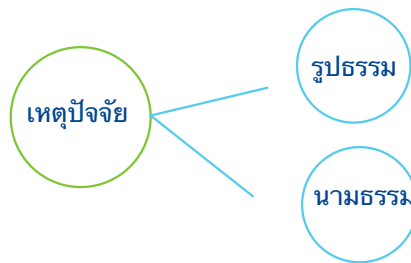
ให้ภาวะจิตตั้งมั่น ลดความเพียร ลดการวิจย ลดความตื่นเต้น

-tier-pra-ya

การยกขึ้นสู่ไตรลักษณ์ เห็นความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา

ไม่ใช่ว่าเห็นว่าสัตว์ไม่เที่ยง ต้องเห็นรูปธรรมและนามธรรมตามเป็นจริง ว่าเป็นสภาวะธรรม

เวลากำหนดไตรลักษณ์ ต้องยกทั้งเหตุและผล ขึ้นสู่ไตรลักษณ์

เหตุ

ไม่เที่ยง
เป็นทุกข์
เป็นอนัตตา

ผล

ไม่เที่ยง
เป็นทุกข์
เป็นอนัตตา

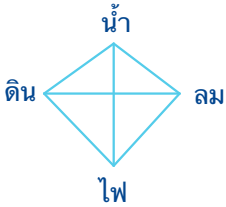
คำถาม

เวลาปัญญาที่เข้าไปรู้จัก ชาติดิน น้ำ ไฟ ลม แล้ว ต้องไปรู้เหตุ
ปัจจัยของธาตุดินน้ำไฟลมด้วยหรือไม่
ว่ามีกรรมเป็นปัจจัย จิตเป็นปัจจัย อุดมเป็นปัจจัย อาหารเป็นปัจจัย
ทำไมต้องยกทั้งเหตุและผล ยกขึ้นสู่ไตรลักษณ์ด้วย

การที่ไม่ไปเห็นเหตุปัจจัย จึงเป็นปัจจัย ให้เป็นอเหตุกทกฏฐิ
ปฏิเสธเหตุ แล้วจึงเห็นกระแสชีวิตตายแล้วสูญเป็นส่วนใหญ่

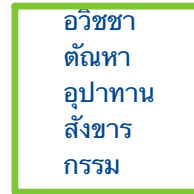
พระพุทธเจ้าต้องการให้หมู่มสัตว์ทั้งหลายเห็นความจริงของรูปธรรม
ที่เกิดขึ้นมา ทุกอย่างมีเหตุปัจจัยอย่างไร จึงให้สาวหาเหตุปัจจัย

ให้ญาณปัญญาเข้าไปเห็นความจริงของกระแสชีวิต
เห็นลักษณะ กิจ อาการปรากฏและเหตุใกล้ด้วย
และให้สาวหาเหตุไกลของดิน น้ำ ไฟ ลม ด้วย

เหตุใกล้

เห็นลักษณะของดินน้ำ
ไฟลมไม่พอ

เหตุไกล

ต้องเห็นลักษณะของ
อวิชา ตัณหา อุปาทาน
สังขาร กรรมด้วย

เห็นสภาวะธรรมเกิดจากเหตุปัจจัยไม่ใช่สัตว์บุคคล

ความเห็นสะอาดบริสุทธิ์ข้ามพ้นความสงสัย

ยกขึ้นสู่ไตรลักษณ์ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา

คำถาม

เราปฏิบัติเลย ไม่ต้องดูนามรูป ไม่ต้องรู้จัก ไม่ต้องฟังเลยได้หรือไม่

พระศาสนานี้ เป็นพระศาสนาที่สอนสุดตะ ให้เข้าใจ แล้วพัฒนาสู่จินตมยปัญญา แล้วการพัฒนาสู่ภาวนามยปัญญา ชั้นประจักษ์ให้เกิดขึ้นได้

ทรงกำกับไว้ว่าอย่าให้ความเพียรนำหน้าปัญญา
ไม่รู้อย่าเพิ่งขยัน

ตึรณปริญา การเห็นไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา มาที่หลังญาณปริญาใหม่ๆพระพุทธเจ้ายังไม่สอนไตรลักษณ์ ให้รู้จักอุปธรรม เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณก่อน

เมื่อมนสิการธาตุทั้งสี่แล้ว ให้สวหาเหตุปัจจัย เหตุไกลคือ อวิชชา เป็นต้น โดยมนสิการจากสุดตะที่ฟังมาดีแล้ว ไม่ใช่คิดขึ้นเอง

เมื่อมนสิการแล้วๆเล่าๆ ในที่สุดไตรลักษณ์ก็จะปรากฏแก่ญาณปัญญา

สะมุทะยะธัมมานุปัสสี วา กายัสสมิง วิหะระติ
วะยะธัมมานุปัสสี วา กายัสสมิง วิหะระติ
สะมุทะยะวะยะธัมมานุปัสสี วา กายัสสมิง วิหะระติ

พิจารณาเห็นธรรมคือความเกิดในกายบ้าง
พิจารณาเห็นธรรมคือความเสื่อมในกายบ้าง
พิจารณาเห็นธรรมคือความเกิดและความเสื่อม
กายภายในบ้าง